

Всеукраїнський конкурс учнівської творчості

«Об'єднаймося ж, брати мої!»

«Народ мій є! Народ мій завжди буде!

Ніхто не перекреслить мій народ!»

Номінація: «Історія України і державотворення»

ІНСТИТУТ ВІЙСЬКОВОГО КАПЕЛАНСТВА У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Роботу виконала:

Матолінець Соломія Андріївна,

учениця 10 класу

Жвирківської ЗШ І - III ступенів,

слухачка Комунального закладу

«Сокальська Мала академія наук

учнівської молоді імені Ігоря

Богачевського»

Науковий керівник:

Мусій Світлана Степанівна,

вчитель історії Комунального

закладу «Сокальська Мала

академія наук учнівської молоді

імені Ігоря Богачевського»

КЗ «Сокальська Мала академія наук учнівської молоді імені Ігоря Богачевського»



Анотація

Матолінець Соломія Андріївна,

учениця 10 класу Жвирківської ЗШ І-ІІІ ступенів,
слухачка КЗ «Сокальська Мала академія наук учнівської
молоді імені Ігоря Богачевського»

Науковий керівник: Мусій Світлана Степанівна, вчитель
історії КЗ «Сокальська Мала академія наук учнівської молоді
імені Ігоря Богачевського»

Інститут військового капеланства у Збройних силах України: історія і сучасність

За останні роки капеланство в Україні набуло нового значення, тому дослідження процесів і явищ, пов'язаних з інститутом військового душпастирства є однією з актуальних наукових і практичних проблем сьогодення. Зважаючи на історичні обставини, українське військово-капеланство народжується на тлі війни, що не має історичних аналогій створення інституту військового капеланства за подібних умов. Це і визначає тему наукового дослідження.

Метою роботи визначено з'ясування суті і значення військового капеланства у різні історичні періоди та на сучасному етапі. У роботі визначено сутність поняття «капелан»; проаналізовано особливості військового капеланства у різні історичні періоди; досліджено сучасний стан українського законодавства та перспективи його розвитку щодо забезпечення діяльності військових капеланів; через опитування респондентів (учні 9-11 класів) у місті Сокалі, з'ясовано рівень обізнаності щодо інституту військового капеланства. На основі емпіричних досліджень та свідчень очевидців з'ясовано роль капеланів на сучасному етапі.

З початком агресії Росії проти України та здійсненням тимчасової окупації наших територій, військові капелани здійснюють свою діяльність на території проведення бойових дій, забезпечуючи моральну та духовну підтримку військовослужбовців. Представники різних церков України співпрацюють із Збройними силами та іншими військовими формуваннями України, поширюючи слово Боже та зміцнюючи духовну свідомість військовослужбовців.

Ключові слова: військове капеланство; душпастирство; Збройні сили; церква; релігійні організації, Закон України «Про Службу військового капеланства»

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК ТЕРМІНІВ І СКОРОЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ФЕНОМЕН КАПЕЛАНСТВА.....	7
1.1. Сутність поняття «капелан».....	7
1.2. Особливості військового капеланства.....	8
1.3. Досвід запровадження інституту військового капеланства в Україні.....	11
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНІ ПРОЦЕСИ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВІЙСЬКОВОГО КАПЕЛАНСТВА В УКРАЇНІ	15
2.1. Нормативно-правове забезпечення військового капеланства в Україні.....	15
2.2. Особливості капеланства на Сокальщині.....	17
2.3. Ставлення до капеланства на сучасному етапі.....	20
ВИСНОВКИ.....	22
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	24
ДОДАТКИ.....	28

СЛОВНИК ТЕРМІНІВ І СКОРОЧЕНЬ

Військова капеланська діяльність – діяльність, яку здійснюють військові капелани з метою сприяння реалізації конституційного права військовослужбовців, працівників та членів їх сімей на свободу світогляду та віросповідання шляхом задоволення їх духовно-релігійних потреб.

Військовий капелан – особа, яка в установленому цим Законом порядку отримала мандат на право здійснення військової капеланської діяльності, уклала контракт про проходження військової служби на посадах осіб офіцерського складу (виключно на посадах Служби військового капеланства) та здійснює військову капеланську діяльність у підрозділах Збройних Сил України, Національної гвардії України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та Державної прикордонної служби України на підставах та в порядку, передбачених Законом.

Душпастирська опіка – напрям військової капеланської діяльності, спрямований на забезпечення релігійної, етичної, моральної, духовної підтримки та сприяння формуванню особистісної стійкості і належного духовного стану особового складу.

Служба військового капеланства – окрема структура у складі Збройних Сил України, Національної гвардії України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та Державної прикордонної служби України, що складається з органів управління Служби військового капеланства, військових капеланів і утворена з метою організації заходів щодо задоволення духовно-релігійних потреб військовослужбовців, працівників та членів їх сімей у мирний і воєнний час.

ВРЦіРО – Всеукраїнська рада церков і релігійних організацій

ЗСУ – Збройні Сили України

ООС – операція об'єднаних сил

ОУН – Організація Українських Націоналістів

РДпО – Рада у справах душпастирської опіки

УГА – Українська Галицька Армія

УГКЦ – Українська Греко-Католицька Церква

УНР – Українська Народна Республіка

УПА – Українська Повстанська Армія

УСС – Українські Січові Стрільці

ВСТУП

Життя і добра ближнього стережіть в ім'я християнської любові ближнього і християнської цивілізації, в ім'я того християнського суспільного ладу, який ми бажали бачити колись у нашій самостійній, соборній Українській Державі

Андрей Шептицький [11]

На всіх етапах багатовікової історії українського народу церква відіграла важливу роль у духовному житті суспільства. У складних умовах довготривалого національного й соціального гноблення виховна і просвітницька діяльність церкви значною мірою сприяла збереженню українського народу як нації.

Актуальність дослідження полягає в тому, що на сучасному етапі в особливо складних умовах повномасштабної війни в Україні важливу роль відіграють військові капелани. Вони зміцнюють релігійну і національну свідомість військовослужбовців, скріплюють дух війська, що впливає на його боєздатність. Як наслідок самовідданої праці капеланів, багато військовослужбовців повертаються з військової служби справжніми християнами. Інститут капеланства становить окремий розділ в історії християнської Церкви. Представники різних церков України співпрацюють із Збройними Силами та іншими військовими формуваннями України, поширюючи слово Боже та зміцнюючи духовну свідомість військовослужбовців.

Мета дослідження – визначити суть і значення військового капеланства у різні історичні періоди та на сучасному етапі.

Завдання, які вирішуємо для досягнення поставленої мети:

- дослідити етимологію поняття «капеланство»;
- визначити особливості військового капеланства;

- проаналізувати значення капеланства на різних етапах історії України;
- на основі емпіричних досліджень та свідчень очевидців з'ясувати роль капеланів на сучасному етапі.

Предметом дослідження є військове капеланство в Україні.

Об'єкт дослідження – процес співпраці церкви і армії.

З метою наукового осмислення феномену капеланства автор, керуючись проблемно-аналітичним, системно-хронологічним та структурно-функціональним підходами, застосував **методи** аналізу та синтезу, сходження від абстрактного до конкретного, єдності історичного і логічного.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що матеріали науково – дослідницької роботи можуть бути використані науковцями, вчителями, студентською та учнівською молоддю для вивчення історії церкви в цілому та особливостей ролі капеланства зокрема.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ 1

ФЕНОМЕН КАПЕЛАНСТВА

1.1. Сутність поняття «капелан»

Досліджуючи феномен капеланства, ми опрацювали енциклопедичні матеріали, офіційні видання та джерела, а також інтерв'ю з капеланами, які працюють в зоні проведення ООС.

Для з'ясування поняття «капелан звертаємося до словника і знаходимо наступне визначення «капелан (від лат. *capellanus*) або військовий священик – у християнських церквах та деяких інших релігійних організаціях різних держав світу – це представник духовенства, якому на постійних засадах доручають пастирську опіку над якоюсь спільнотою або особливою групою вірних, наприклад: військовий священик в армії (посада, прирівняна до заступника командира полку або батальйону, якому надається особистий озброєний ад'ютант) [28].

Це особа, відповідальна за виховання солдатів, матросів, офіцерів та їхніх родин. У його функції входить богослужіння серед військовослужбовців, контроль за їх моральним станом, відспівування померлих (загиблих) тощо (Додаток Д). Синонімами до поняття «капелан» є терміни душпастир, священик, польовий духівник, духівник, сповідник, пастир, проповідник, законовчитель.

Слово «капелан» походить від латинського слова «каппа» – мантия, плащ. Плащ (*capella*) Св. Мартина (317-397 рр.) брали в бій як хоругву, що знаменувала присутність Бога. Коли цей плащ став реліквією Церкви, з ним, як охоронець, завжди ходив священик – його *capellanus*, що обслуговував також релігійні потреби короля й через те набув титул «капелан». А місце, де зберігався цей плат, стали називати «каплицею» – місцем богошанування та святкувань. Історія виникнення поняття «капелан» відноситься до IV століття, але перше свідоцтво вживання терміну відноситься до 741 року [16, с. 5].

Капелан або капелян (*від лат. capellanus*) – у греко-католицькій, римо-католицькій і православної та протестантських церквах та в ряді інших конфесій різних держав світу:

- військовий священик в армії (посада, прирівняна до заступника командира полку або батальйону, якому надається особистий озброєний ад'ютант);
- відповідальний за виховання рядових солдатів, матросів, офіцерів та їх родин. У його функції входить богослужіння серед військовослужбовців, контроль за їх моральним станом, відспівування померлих (загиблих) тощо. Кандидати від священиків відбираються серед магістрів наук і, за рекомендацією єпископа, проходять сертифіковану підготовку;
- священик у поліції (пенітенціарних установ), у пожежній охороні, лікарні (шпиталі), гауптвахті та в інших установах;
- священик, закріплений за якоюсь громадською (мирянською) організацією, який періодично здійснює відправи, сповідь, надає духовну опіку членам організації;
- священик при каплиці (капелі) чи домашній церкві, а також помічник парафіяльного священика (приходський вікарій) [21].

Канон 564 Кодексу канонів Католицької церкви визначає: «Капелан – це священик, якому на постійних засадах доручається пастирська опіка (бодай часткова) над якоюсь спільнотою або особливою групою вірних Христу, яке здійснюється згідно з нормами універсального чи партикулярного права» [16, с. 10].

Звідси, капеланство (капелянство) – термін, що походить від слова *капелан* і означає службу *капелана*, таке історичне явище як інститут духівників в суспільстві тощо.

Отже, дослідження показують, що термін «капелан» – західного походження, а вживати його для визначення православних священиків – військових духівників почали лише у ХХ столітті.

1.2. Особливості військового капеланства

Військові священники (капелани) – це фізичні особи, які запропоновані релігійними організаціями – членами РДпО, пройшли відбір і призначені на посади працівників Збройних Сил України для задоволення релігійних потреб особового складу [28].

Відповідно до Закону України «Про Службу військового капеланства» (30 листопада 2021 року № 1915–ІХ): «Військовий капелан – особа, яка в установленому цим Законом порядку отримала мандат на право здійснення військової капеланської діяльності, уклала контракт про проходження військової служби на посадах осіб офіцерського складу (виключно на посадах Служби військового капеланства) та здійснює військову капеланську діяльність у підрозділах Збройних Сил України, Національної гвардії України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та Державної прикордонної служби України на підставах та в порядку, передбачених цим Законом» [8, Розділ 1, стаття 1, п.2].

Військовий капелан – це священник або духовний лідер релігійної громади. Він може бути пастором, служителем, равиним, імамом та ін. Це не звичайний священник, оскільки він отримує особливу підготовку у сфері душпастирської опіки воїнів [32]. Хоча військовий капелан пов'язаний з певною конфесією або релігійною організацією, але він надає духовну підтримку людям будь-якого віросповідання, не нав'язуючи іншим своїх релігійних поглядів і не відмовляючись від власних переконань.

У ході дослідження ми довідалися, що військовий священник, хоч і належить до особливої групи духовенства, носить ту саму уніформу, підлягає тим самим вимогам, живе в тих самих бойових умовах, що й військові, і є повноправним членом підрозділу [31]. Його усі знають і шанують. Він є моральною і релігійною совістю й релігійним провідником для всього військового колективу. Він також повноправний член командного штабу. Капелан добре знає душевний стан вояцтва [15].

Водночас капелан має нагоду спілкуватися і з нецерковними особами. Молоді люди, які служать в армії – вірне відображення всього суспільства. Вони походять

з різного соціального рівня, з різної економічної групи. Причому, багато хто з них не практикує християнства і до служби в армії не мав жодних стосунків з духовною особою [31].

Капелани – це виняткова дружина місіонерів, люди великої посвяти, хоч вони перш за все і завжди – священики. Він служить і здійснює повний літургичний круг релігійних богослужінь. Капелан формує у підрозділі типову парафію з парафіяльною радою і всіма іншими атрибутами церкви [30].

На додаток до своїх обов'язків капелан є також релігійним провідником і порадиником для всіх, хто потребує такої опіки, хай це будуть віруючі, агностики чи невіруючі [33].

Спробуємо проаналізувати практичні завдання інституту капеланства в площині реального життя. Суб'єктом військового капеланства є воїн. Військовий капелан, згідно з вимогами, мусить бути людиною доброго здоров'я, мати відповідну освіту університетського рівня і пройти не менше трьох років богословських студій [30]. Крім того, він повинен мати відповідні духовні, моральні, інтелектуальні та психологічні якості. Кандидат у військові капелани мусить бути членом духовенства даного віровизнання й обов'язково мати направлення на цю службу від найвищих церковних властей [32]. А з огляду на те, що у військових частинах є люди різних віровизнань, – кандидат у капелани повинен бути релігійно толерантним, готовим послужити особам інших релігійних переконань і навіть безвірникам [12].

Кожний, схвалений Церквою і прийнятий у збройні сили кандидат, мусить пройти військовий вишкіл – не менше трьох місяців, щоб краще розуміти життя й долю своєї пастви. Він вправляється з усією зброєю даної частини, але - згідно з вимогами міжнародних Женевських конвенцій – не має права її застосовувати і навіть носити. Це закріплено і у новоприйнятому Законі «Про Службу військового капеланства» [8].

Отже, військове священство, чи капеланство в Збройних Силах – справа не тільки реальна, а й неминуха. Але військове капеланство – це дуже специфічне священослужіння, яке ставить дуже серйозні передумови. Інститут військового

капеланства потребує добре вишколеного, досвідченого й витривалого душпастирства.

1.3. Досвід запровадження інституту військового капеланства в Україні

Досліджуючи історію капеланства на теренах України, з'ясуємо, що перші дані про наявність військового духовенства на Русі відносяться до початку XII ст. у «Повісті минулих літ» та в Іпатіївському літописі [25].

У козацьку добу нашої історії при козацьких загонах і на Січі постійно перебували капелани. Вимоги до них були простими, але принциповими: присяга на вірність Запорізькому Кошу, знання Святого Письма, володіння українською мовою, тверезість. І обов'язково січове духовенство мало бути неодруженим. Авторитет капеланів серед козаків був надзвичайно великим. Їхня роль особливо підсилювалася під час активних бойових дій, визвольних війн [15]. У найтяжчі хвилини пастирі залишалися зі своїми духовними дітьми, нерідко розділяли з ними трагічну долю.

Знищивши Запорізьку Січ, Російська імперія ліквідувала і інститут українського капеланства, відродитися якому судилося лише на початку XX ст.

У житті західних українців чільне місце посідає Греко-католицька церква. Саме українські священики Галичини наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст. започаткувати історичну епоху національного відродження. Слід відзначити, що західноукраїнське населення відповідало своїм духовним наставникам довірою й визнавало їх провідниками громадсько-політичного життя.

Дослідження показують, що перші українські польові духовники греко-католицькі капелани, або фельдкурати – з'явилися в австрійській армії невдовзі після «весни народів» 1848 р., коли було впроваджено 3-річну військову повинність. По службі всі українські капелани підлягали польовому єпископові австрійської армії (римо-католику), а в обрядових справах – своїм галицьким греко-католицьким єпископам. Найбільш яскраво це виявилось в період визвольних змагань 1914-1920 рр. З перший днів заснування окремої національної військової

формації – Легіону Українських Січових Стрільців (УСС), його вояки стали об'єктом піклування греко-католицької церкви [24].

Відродження української держави та рідної армії на початку ХХ століття дозволили відновити національне військове духовенство. За ініціативою голови Генерального Військового Комітету Симона Петлюри запроваджено службу українських капеланів. Першим, кого запросив Головний отаман, був о. Павло Пащевський.

При гетьманові Скоропадському українські Збройні Сили збільшилися, а разом прибавилось і число українських військових духівників [23].

У часи Директорії кожна частина бажала мати свого священика-капелана. За браком білого духовенства доводилося залучати до українського війська ієромонахів з православних монастирів Поділля. Головним капеланом, протопресвітером Армії УНР був тоді о. Антоній Матеюк [14]. Українські капелани проводили велику виховну роботу, скріплюючи духовність воїнів.

Служба капеланів існувала і в Українській Галицькій Армії. Головним капеланом УГА в грудні 1919 р. став о. Василь Лаба. Польові капелани Галицької Армії вписали окрему сторінку в історію Збройних Сил України. Вони ділили весь тернистий шлях УГА залишаючись у війську, навіть при вимушеному переході галичан до більшовиків. «Польові духівники, – згадує Євген Бородисевич, – зайняли приписане місце в більшовицьких штатах учителів; при штабі першої бригади УСС зостався о. Дмитро Панасевич, а при третім полку – отець Василь Лаба» [17].

Плідна й ефективна душпастирська виховна праця польових духовників Галицької армії визначалась їх особистими якостями, насамперед патріотизмом, високою моральністю, відповідальним ставленням до свого обов'язку, готовністю до самопожертви задля ближніх. У період страшної епідемії тифу, восени 1919 – взимку 1920 рр., польові духовники постійно перебували серед хворих стрільців у тифозних лічницях і бараках. Серед тих душпастирів, які невтомно працювали безпосередньо в стрілецькій гущі був польовий духовник Бережанського Кошу о. Омелян Ковч [18].

На відміну від фельдкуратів австрійської армії, діяльність яких обмежувалася чисто релігійними справами, польові духовники Галицької армії втручалися у всі ділянки військової служби й побуту. Вони дбали про матеріальне забезпечення, організацію подарунків для вояків і поліпшеного їх харчування під час релігійних свят. Так о. О. Ковч зібрав подарунки і особисто очолив делегацію до фронтових частин [20]. Польові духовники були здебільшого ініціаторами при частинах бібліотек, брали активну участь у культурно-освітній діяльності.

Після переходу в липні 1919 р. УГА за Збруч і об'єднання з армією УНР попередня структура військового духівництва збереглися і продовжувала функціонувати.

Командування радянської армії, до складу якої були скеровані реорганізовані три галицькі бригади ЧУГА, особливо політичний провід на чолі з В. Затонським, намагалися ліквідувати інститут польових духовників. Але враховуючи суцільну релігійність особового складу Галицької армії, командування радянської армії мусило діяти обережно. У бригадах польові духовники залишалися під найменуванням товариш учитель моралі і, по-суті, продовжували виконувати свої обов'язки. 20 квітня 1920 р. наказом по ЧУГА рештки інституту польових духовників були остаточно ліквідовані [27].

Під кінець визвольних змагань капелани опинилися в таборах інтернованих у Польщі. Тяжкі таборові умови не перешкодили капеланам здійснювати душпастирські обов'язки та брати широку участь у духовно-просвітницькій роботі. Польська влада тримала під контролем призначення на становища капеланів. Про це виразно свідчить циркуляр від 23 лютого 1927 р.: «Керівництво гарнізону вважає, – знаходимо в документі, – що відправи в Церкві для жовнірів місцевого гарнізону православного визнання повинні здійснюватися на мові слов'янській». Православне військово-духовенство міжвоєнної Польщі використовувалось як знаряддя денаціоналізації українців й зміцнення Польської держави [14].

Дослідження показують, що Українські збройні формування періоду Другої Світової війни, продовжуючи давню традицію, мали у своїх рядах капеланів. Українська Повстанська Армія для духовної опіки своїх воїнів користувалась

послугами свідомих парафіяльних священиків тих місцевостей, де розташовувались їх підрозділи [18].

Капеланство під час Другої світової війни проявлялося у легальний і нелегальний спосіб. *Легальне капеланство* існувало у німецьких підрозділах сформованих з українців таких як «Nachtigall» і «Roland» та дивізії «Галичина», *нелегально* – в УПА [14].

Таким чином, військове капеланство відіграло важливу роль у вихованні особового складу в дусі патріотизму і високої дисципліни, були відпрацьовані структура служби, завдання і компетенції її підрозділів, ефективні форми і методи праці. Досвід інституту польових духовників, яскравий приклад самовідданого служіння народу і Батьківщини повинен служити взірцем для нових поколінь України та її Збройних Сил.

Як зазначав митрополит Епіфаній, «... українські капелани – служать Богу й Україні, і кожен з них, часом навіть із ризиком для власного життя, підтримує дух наших захисників. Нині маємо понад 600 діючих військових капеланів від Православної Церкви України. Вони – духовна опора і підтримка наших воїнів, душпастирі і духовні порадики, які допомагають долати розчарування, зневіру і навіть рятують життя, запобігаючи суїцидам та розраджуючи бійців у моменти найважчої душевної боротьби. Капелани відіграють важливу роль і поза фронтом, зокрема, підтримуючи родини військовослужбовців, а також працюючи у реабілітаційних центрах, де уражені війною не тільки фізично, а й морально, українські військові прагнуть повернутись до звичайного мирного життя [26].

Отже, дослідження показують, що на всіх етапах багатовікової історії українського народу церква відігравала важливу роль у духовному житті суспільства. Розвиток інституту капеланів в Україні мав власний шлях і специфіку. Крім душпастирської опіки, важливою ланкою діяльності військового духовенства завжди були моральна підтримка військовослужбовців і виховання в них загальнолюдських чеснот.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНІ ПРОЦЕСИ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВІЙСЬКОВОГО КАПЕЛАНСТВА В УКРАЇНІ

2.1. Нормативно-правове забезпечення військового капеланства в Україні

У процесі дослідження ми з'ясували, що у більшості армій світу є капелани, а їхній правовий статус закріплено як у внутрішньодержавних, так і у міжнародних законах. Важливим для становлення капеланства в українській армії є законодавче врегулювання діяльності цього інституту, приведення у відповідність до закону підзаконних нормативно-правових актів.

Принципи релігійної свободи передбачені низкою міжнародних правових документів: ст. 18 Загальної декларації прав людини [2], ст. 18 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права [3], Декларацією про ліквідацію всіх форм нетерпимості і дискримінації на підставі релігії чи переконань [4], ст. 9 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод [5]. Реальність реалізації свободи віросповідання людини залежить від механізму її правового забезпечення та захисту державою. Основою такого механізму є Конституція України [1].

Стаття 35 Конституції України гарантує кожному право на свободу світогляду й віросповідання. Це право включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культи і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність [1].

Тому головною метою впровадження у Збройних Силах України ефективної системи душпастирської опіки та створення інституту військового духовенства (капеланства) є забезпечення конституційного права особового складу на свободу совісті та віросповідання, створення здорового психологічного клімату у військових колективах, родинях військовослужбовців, посилення військово-патріотичного виховання, формування засад моральності та духовності, об'єднання зусиль армії і церкви у належному формуванні багатого внутрішнього світу захисника Батьківщини та створення позитивної мотивації до військової служби [15].

Співпраця армії та церкви активізувалася із набуттям Україною незалежності. З моменту створення Збройних Сил України у військових частинах почали з'являтися свої духовні опікуни, почали зводити храми. Цей процес можна поділити на три періоди: I – з 1992 р. до листопада 2008 р. – період становлення і налагодження співпраці церков і релігійних організацій із військовими частинами; II - з листопада 2008 р. до липня 2014 р. – період консолідованої співпраці церков та релігійних організацій із ЗСУ та дієвої співпраці із Міноборони України, III – з липня 2014 р. до теперішнього часу – період співпраці релігійних організацій з військовими структурами, питання створення інституту військового капеланства виходить на загальнодержавний рівень.

Стан нормативно-правової бази у сфері правового регулювання військового капеланства представлений такою законодавчою базою: Конституція України, Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації», Закон України «Про Збройні Сили України», Закон України «Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу», Закон України «Про Національну гвардію України», Закон України «Про Державну прикордонну службу України», Статут внутрішньої служби Збройних Сил України, затверджений Законом України «Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України» тощо.

Нині для військового священика (капелана) визначено певний статус на законодавчому рівні. Військовий капелан – це фізична особа, запропонована релігійними організаціями, яка пройшла відбір і призначена на посаду працівника Збройних Сил України для задоволення релігійних потреб військовослужбовців.

Закон України «Про Службу військового капеланства» сприятиме забезпеченню конституційних права на свободу віросповідання та задоволення релігійних потреб військовослужбовців Збройних Силах України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, в тому числі військовослужбовців, які беруть безпосередню участь в бойових діях.

Зі слів митрополита Епіфанія «...ми є свідками того, як інститут капеланства за останні кілька років помітно розвинувся та утвердився. На жаль, досі питання військового капеланства не унормоване з боку держави, яка повинна чітко означити роль капелана в українській армії. Також є вкрай необхідним, щоби кожен капелан був соціально захищеним. В законі має відобразитися те, що підтверджене самим життям: українська армія потребує капеланів, бо їхнє духовне служіння життєво необхідне воїнам» [22].

Інститут капеланства підтримала Верховна Рада у листопаді 2021 року, згідно з Законом «Про Службу військового капеланства» і 4 жовтня 2022 року заступниця міністра оборони Ганна Маляр повідомила про запуск цієї служби в лавах Збройних сил.

2.2. Особливості капеланства на Сокальщині

У ході дослідження ми дізналися, що о. Михаїл Колтун із 1997 р. – уповноважений від єпископату УГКЦ у справах капеланства і духовної опіки військовослужбовців усіх родів військ України. З 21 липня 2000 р. він правлячий єпископ новоствореної Сокальської єпархії. З 2006 р., у зв'язку зі зміною назви єпархії, носить титул єпископа Сокальсько-Жовківського. Призначений на керівника Департаменту військового капеланства Патріаршої курії УГКЦ, а 21 грудня 2017 р. обраний вдруге на голову Ради у справах душпастирської опіки при Міністерстві оборони України, перший раз – очолював цю Раду у 2011 році.

У зв'язку із повномасштабною війною в Україні кількість військових частин збільшилася і сама присутність душпастирів у війську набуває чималої необхідності. Існування капеланства на Сокальщині тісно пов'язане з військовою частиною у місті Великих Мостах. Донедавна військовим капеланом був о. Возняк, а тепер це о. Андрій Копчак. Призначений у Великих Мостах капелан у військову частину о. Василій Жданянчин. На території єпархії капеланське служіння здійснюють: о. Володимир Юськів, який у Великих Мостах відвідує прикордонну військову частину з духовними лекціями у часі християнських і державних свят; о. Ярослав Михалюк, який у Радехові відвідує військову частину тилового

забезпечення; о. Богдан Стефанишин, який відвідує військовослужбовців у с. Новий Став; о. Богдан Вихор, який відправляє богослужіння у каплиці збудованій на території військової частини м. Броди; о. Ярослав Царик, який проводить значну духовну працю серед військових у м. Броди.

Зокрема у зону бойових дій їздять о. Володимир Ващук (Червоноград) і о. Олексій Яворський (Белз). Також на Сокальщині велику роль мало в'язничне капеланство. Зв'язано це з довготривалим існуванням Сокальської виправної колонії суворого режиму (до 2012 року). Упродовж останніх років капеланом Сокальської виправної колонії був священослужитель кафедрального храму святих апостолів Петра і Павла отець Андрій Дутчак.

Дослідження останній подій в Україні показують, що молитва чи сильна патріотична проповідь, скріплюючи дух війська, впливала на його боєздатність.

Капеланство відіграє велику роль сьогодні у період кровопролитної війни. Священики зі Сокальщини активно співпрацюють з волонтерами, з громадами, особисто бувають в зоні бойових дій. В інтерв'ю з капеланом отцем Андрієм Дутчаком ми дізналися, що капелан надає духовну підтримку воїнам. Він зазначив, що головне – індивідуальні бесіди. Адже часто хлопці емоційно виснажені і потребують моральної підтримки, духовної інтерпретації подій, з якими вони стикаються [20]. Роль капелана – дати це військовим, щоб вони відчували Божу присутність у своєму житті [21].

Через те, що у військовому середовищі є люди, які належать до різних конфесій, а також невіруючі, військові капелани стараються шанувати їхні релігійні переконання, шанувати їхнє право на свободу вибору. Звісно, вони більше працюють з тими, хто є віруючими, які ходять до церкви, моляться, сповідаються, які мають певні духовні потреби. Часто розмовляють з військовими на різні актуальні теми, говорять про їхні особисті чи загальні проблеми. Тобто вони хочуть спілкуватися із священником, як з людиною, якій довіряють [22].

Також ми мали змогу поспілкуватися з о. Володимиром Ващуком, військовим священником. Він, як і усі, відзначає, що капеланство є вкрай важливим для війська.

Зокрема він наголошує, що «у людини крім тіла є душа, і саме за неї дбають у таких важких умовах капелани». Як і о. Андрій Дутчак, отець говорить про важливість розмов та індивідуальних бесід з солдатами. Капелан говорить, що там він був таким самим священиком, тільки в екстремальних умовах. А ще він згадує, що йому доводилось навіть хрестити деяких солдатів[22]. З цього також можна зрозуміти, що в особливо тяжких умовах солдати розуміють важливість та силу віри. Капелан каже, що за час, який він провів в зоні бойових дій, став дуже близьким з військовими. Згадує, як ті казали, що він їхній ангел-охоронець[21].

Щодо запитань про конфесії, він стверджує, що нікому не важливо, якої ти конфесії. Всі носять однакову форму капелана і ти сам вирішуєш чи говорити якої ти конфесії. «Така місія не є саморекламою. Священики їдуть туди прислужитися військовим. Ти свідомо вибираєш цей шлях. Нема такого, що хтось чекає «відбути» і поїхати додому.» Про зброю капелан коротко сказав, що ніколи не траплялось такого, що б хто із капеланів брав чи застосовував зброю. «Наш захист це віра та молитва»[22].

Думка самих бійців – найважливіша. Зі свідчень командира 9 роти 3 батальйону 80 ДШБ (десантної штурмової бригади) Височанського Олега Ярославовича, 1973 р.н. уродженця міста Сокаля, випускника СШ№3, який зараз проживає у Львові, розуміємо ставлення військових до капеланів[23]. Він зазначає, що вони почувають постійну моральну підтримку. Військові священики стають наставниками та психологами. Саме ним став капелан о. Олександр Пастух (служить у Християнській реформаторській церкві Прославлення), який завжди був з бригадою. Також солдат каже, що священик допомагав військовому лікарю, солдатам зводити барикади, укріплювати позицію. А ще він виконував роль рядового солдата, але ніколи не брав у руки зброї. Олег згадує, що до них в Костянтинівці (Донецької області), на місце дислокації, приходив місцевий греко-католицький священик отець Віталій[23].

Отже, дослідження переконують, що на сучасному етапі роль капелана є важливою і визначальною у впливі на моральний стан людини, яка потрапила в складні життєві обставини.

2.3. Ставлення до капеланства на сучасному етапі

Результати соціологічних досліджень, проведених фахівцями у різні роки показують, що як релігійні організації, так і Збройні Сили України користуються в українському суспільстві достатньо високим рівнем довіри. «Опитування, яке було проведене за результатами соціологічного дослідження Фондом «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» та Київським міжнародним інститутом соціології, одними з провідних лідерів суспільної довіри є церква (цілком довіряють 23,8%, переважно довіряють 42,2%, баланс довіри-недовіри становить +44%) та Збройні Сили України (цілком довіряють 14,4%, переважно довіряють 41,5%, баланс довіри-недовіри становить +22%) [19]

Найбільш обговорюваною протягом достатньо тривалого часу є проблема введення (чи повернення) інституту капеланів в українській армії.

Не більше ніж п'ята частина (19%) військовослужбовців-контрактників заявила, що вони особисто потребують капелана (військового священика). Водночас майже половина (45%) респондентів тією чи іншою мірою позитивно ставиться до запровадження інституту капеланів (військових священиків) в Збройних силах України. Це обґрунтовується в основному необхідністю задоволення релігійних потреб віруючих, які служать у війську (55%), та тим, що присутність капеланів справлятиме позитивний морально-психологічний вплив на військовослужбовців (44%).

Ті, хто негативно (скоріше негативно) ставиться до запровадження інституту військових священиків, свою позицію пояснюють, у першу чергу, тим, що це може спровокувати протистояння і конфлікти в армійському середовищі на релігійному ґрунті (35%).

На всіх етапах багатовікової історії українського народу церква відіграла важливу роль у духовному житті суспільства. У складних умовах довготривалого національного й соціального гноблення виховна і просвітницька діяльність церкви значною мірою сприяла збереженню українського народу як нації.

Своєрідним каталізатором становлення капеланського руху в українській армії, стали бойові дії на Сході України у 2014 році, а також з початком повномасштабної війни у 2022 році, особливо гостро постала потреба присутності священиків у війську.

Констатуючи високий рівень громадської довіри до релігійних і військових інституцій, в 2022 році в Україні залишається актуальним питання щодо їх взаємодії і співробітництва.

На основі проведеного опитування серед учнів 9-11 класів (67 респондентів) щодо розуміння і ставлення до капеланства (співпраці церкви і армії) можна зробити наступні висновки:

- більшість учнів не знайомі з поняттям «капелан»;
- проте, майже усі позитивно ставляться до співпраці церкви і армії;
- переважаюча більшість схвалює таку співпрацю;
- учні розуміють важливість присутності військового капелана серед військових, особливо в умовах російської агресії (Додаток Б).

Отже, на основі проведених соціологічних досліджень серед різних та різновікових груп населення можна зробити висновок, що проблема капеланства є дуже актуальною і важливою. Ставлення населення до інституту капеланства позитивне і є однією з необхідних елементів співпраці церкви і армії.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження ми з'ясували особливості капеланства, його роль і значення на різних етапах історичного розвитку України та особливо в сучасних умовах повномасштабної війни. Час наполегливо диктує як необхідність удосконалення суто військових складових частин Української Армії, так і створення сучасної інституції та механізмів забезпечення морально-психологічного здоров'я і бойового духу українських воїнів.

Взаємодія з представниками релігійних конфесій є корисною для військовослужбовців, оскільки вона дає можливість розвивати духовно-патріотичні почуття українського війська. Практика ефективного співробітництва держави і церкви у встановленні духовної опіки над Збройними Силами не є новою для України. Здавна священники супроводжували армію у військових походах, надавали духовну підтримку воїнам.

На сучасному етапі для військового священника (капелана) визначено певний статус на законодавчому рівні. Військовий капелан – це фізична особа, запропонована релігійними організаціями, яка пройшла відбір і призначена на посаду працівника Збройних Сил України для задоволення релігійних потреб військовослужбовців.

Закон України «Про Службу військового капеланства» сприятиме забезпеченню конституційних права на свободу віросповідання та задоволення релігійних потреб військовослужбовців Збройних Силах України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, в тому числі військовослужбовців, які беруть безпосередню участь в бойових діях.

Душпастирська опіка у Збройних Силах України пройшла складний процес становлення, допоки завдяки законодавчому унормуванню капеланської служби набула офіційного статусу. Самі ж душпастирі стали соціально захищеними, що й надало впевненості.

Вивчення громадської думки щодо з'ясування питання відносно доцільності існування в Україні військових капеланів показує, що дану ідею підтримує більшість населення України.

Зі свідчень очевидців (капелани, військові) ми з'ясували, що важливість капеланства є надзвичайно актуальною і важливою. Військові капелани забезпечують позитивний моральний мікроклімат в складних умовах війни.

Дослідження показують, що військове капеланство було впродовж поколінь у збройних силах та відіграло чи не найвизначнішу роль у вирішенні політичних та суспільних питань країни. Саме капелани ведуть країну до кращого майбутнього, до психічно-стабільної нації та духовного розвитку країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

ДЖЕРЕЛА:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 29.11.2022).
2. Загальна декларація прав людини. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 21.11.2022).
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 19.11.2022).
4. Декларація про ліквідацію всіх форм нетерпимості і дискримінації на підставі релігії чи переконань. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 11.12.2022).
5. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 15.12.2022).
6. Про свободу совісті та релігійні організації : Закон України. Відомості Верховної Ради Української Радянської Соціалістичної Республіки. 1991. № 25. Ст. 283. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12#Text> (дата звернення: 17.12.2022).
7. Концепція гуманітарного та соціального розвитку у Збройних силах України. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/28/2004/print> (дата звернення: 29.11.2022).
8. Закон України Про Службу військового капеланства 30 листопада 2021 року № 1915-І. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1915-20#Text> (дата звернення: 05.11.2022).
9. Кабінет Міністрів України від 2 липня 2014 р. № 677 Про службу військового духовенства (капеланську службу) у Збройних Силах, Національній гвардії та Державній прикордонній службі. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/677-2014-%D1%80> (дата звернення: 05.02.2022).

10. Меморандум про співпрацю у справах душпастирської опіки військовослужбовців Збройних Сил України від 10.11.2008 р. URL: <http://www.mil.gov.ua/diyalnist/zvyazki-z-gromadskistyuu/rada-u-spravah-dushpastirskoi-opiki-pri-ministerstvi-oboroni-ukraini/normativni-dokumenti-ta-metodichni-rekomendaczii/2014/07/08/konczepczija-dushpastirskoi-opiki-u-zbrojnih-silah-ukraini/> (дата звернення: 05.02.2022).
11. Наказ про затвердження Концепції душпастирської опіки у Збройних Силах України. URL: http://irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=861:1&catid=63:va&Itemid=86 (дата звернення: 05.02.2022).
12. Положення про службу військового духовенства (капеланську службу) у Збройних Силах України Затверджено Наказ Міністерства оборони України 27.01.2015. № 40. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z0161-15> (дата звернення: 05.02.2022).
13. Про затвердження зміни до національного класифікатора України ДК 003:2010. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=bd5e1bf2-f773-45b4-9be9-1858d5a78c75&title=NakazMinekonomrozvitkuVid30-11-2017-1744-proZatverdzhenniaZmini7-DoNatsionalnogoKlasifikatoraUkrainiDk003-2010-> (дата звернення: 05.02.2022).

ЛІТЕРАТУРА:

14. Забзалюк Д. Душпастирська служба українських військових формацій першої половини ХХ ст. Львів, 2012. 188 с.
15. Калениченко Т., Коханчук Р. Бути поруч. Основи військового капеланства для військових і волонтерів./ 2-е видання, розширене і доповнене. К.: Вид-во «Маханаим Принт», 2017. 64 с.
16. Кравчук М. Правові основи будівництва Національних Збройних Сил України в 1914–1993 рр. Івано - Франківськ, 1997. 292 с.
17. Лебедович Іван. Польові духовники УГА. Вінніпег, 1953. 325 с.
18. Нагаєвський І., о.д-р. Спогади польового духовника. Торонто, 1985. 185 с.

19. Церква в українському суспільстві. Матеріали соціологічного дослідження / [авт. кол.: В.П. Перебенесюк та ін.] К.: «ВП», 2004. С. 25.
20. Шах С. Вступне слово // о. Лебедович І. Полеві духовники Української Галицької Армії. Вінніпег, 1963. С. 19.
21. Ярмусь С. Збройні Сили і феномен військового капеланства // Армія і духовність: свобода совісті та відродження. Матеріали міжнарод. науково – практичної конференції / С. Ярмусь М. 1999. 110 - 112 с.

ІНТЕРНЕТ – ДЖЕРЕЛА:

22. Владиченко Л. Досвід впровадження військового капеланства у Збройні Силах України. URL: https://risu.org.ua/article_print.php?id=64809&name=studies_of_religions&lang=ua& (дата звернення: 05.02.2022).
23. Здіорук С. Служба військових капеланів у воєнній організації Української держави: необхідність можливості та перспективи. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. Відділ гуманітарної політики. № 5, Серія «Гуманітарний розвиток». URL: www/niss.gov.ua/catalogue/14/0/1 (дата звернення: 05.02.2022).
24. Коханчук Р. Духовна опіка воїнів греко-католиків у XIX – на початку XX ст. / Р.Коханчук // Департамент Патріаршої курії УГКЦ у справах душпастирства силових структур України. URL: <http://archive.is/6CkX> (дата звернення: 05.02.2022).
25. Садов'як Д. Історія капеланства та його роль у формуванні релігійно-моральної свідомості військовослужбовців. URL: <http://www.kievpatrarmy.org.ua/statti/170-istoria-kapelaniv.html> (дата звернення: 05.02.2022).
26. Садов'як Д. Церква і військо в Україні: шляхи співпраці. URL: <http://hram.in.ua/biblioteka/osnovy-viry/261-book261/3141-title3690> (дата звернення: 19.12.2022).

27. Футулуйчук В.М., Футулуйчук М.В. Військове капеланство в Українській Галицькій Армії // Донецький інститут внутрішніх справ МВС України. URL: <http://christusimperat.org/uk/node/34099> (дата звернення: 05.12.2022).
28. Капелан. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%> (дата звернення: 19.12.2022).
29. Центр Разумкова. URL: <http://razumkov.org.ua/uploads/socio/Press0417.pdf> (дата звернення: 19.12.2022).

НЕОПУБЛІКОВАНІ ДЖЕРЕЛА:

30. Записані автором від о. А. Дутчака в м. Сокаль 16.12.2022 р.
31. Записано автором від о. А. Копчака в с. Поториця 29.12.2022 р.
32. Записано автором від о. В. Ващука в м. Червоноград 04.11.2022 р.
33. Записано автором від учасника АТО Височанського О. в м. Сокаль 3.12.2020 р.

ДОДАТКИ

Додаток А

КОДЕКС

військового священика (капелана)

(Прийнято 05 червня 2013 року на засіданні консультативно-дорадчого органу – Ради у справах душпастирської опіки при Міністерстві оборони України, затверджено наказом Міністерства оборони України від 27.01.2015 № 40 «Про затвердження Положення про службу військового духовенства (капеланську службу) у Збройних Силах України»)

Військовий священик (капелан), відповідаючи на поклик Божий, бере на себе обов'язок дотримуватися заповідей любові та таких принципів:

- служити Богу і за Його допомогою людям, які служать і працюють у Збройних Силах України;
- дотримуватися традицій і практики своєї церкви (релігійної організації);
- бути свідомим того, що як військовий священик (капелан) для військовослужбовців Збройних Сил України він працюватиме в поліконфесійному середовищі і тому добровільно бере на себе обов'язок співпрацювати з капеланами інших релігійних конфесій для забезпечення душпастирської опіки військових та членів їхніх сімей, котрі перебувають під його опікою;
- намагатися забезпечити задоволення релігійних потреб (душпастирську опіку) віруючим інших конфесій (релігій) у межах своєї компетенції так само сумлінно, як він це робитиме для вірних своєї конфесії (релігії);
- поважати релігійні переконання та традиції віруючих військовослужбовців, як і право на свободу світогляду невіруючих;
- здійснюючи моління і богослужіння, на яких присутні представники інших конфесій (релігій), намагатися звертати увагу на питання, які є спільними, не допускаючи міжконфесійних поділів та суперечок;
- поважати релігійні вчення, переконання та практики кожного військового священика (капелана), який служить військовослужбовцям Збройних Сил України;
- не вимагати від військовослужбовців Збройних Сил України служіння чи використання практик, які суперечать релігійним практикам їхньої конфесії (релігії);
- намагатися підтримувати своїх колег у служінні через побудову конструктивних відносин із ними, а також і з персоналом за місцем служіння;
- намагатися бути прикладом у дотриманні духовних практик, праведності та здорового способу життя, а також приділяти час для участі в освітніх та рекреаційних програмах задля свого професійного та особистого розвитку;
- узгоджувати розпорядок свого духовного служіння з військовим розпорядком;
- у своєму служінні звертати увагу на працю із сім'ями військовослужбовців;
- чесно захищати всіх від дискримінації на основі релігійних переконань, національності та статі;
- дотримуватися конфіденційності щодо інформації, отриманої під час його служіння;

- не займатися переманюванням у свою віру послідовників інших конфесій (релігій), маючи право проповідувати тим, хто не ідентифікує себе з іншою конфесією;
- маючи духовну владу, якою його наділила його церква (релігійна організація), ніколи не використовувати свій статус задля нанесення шкоди особистості людини в релігійному, моральному та емоційному розумінні; використовувати своє душпастирське служіння лише задля якнайкращого задоволення релігійних потреб людей, які перебувають під його опікою;
- виявляти особисту віру та любов до Бога у своєму житті, намагаючись спільно зі своїми колегами–священослужителями сприяти служінню в гідності і честі, до якого вони були покликані.

Додаток Б

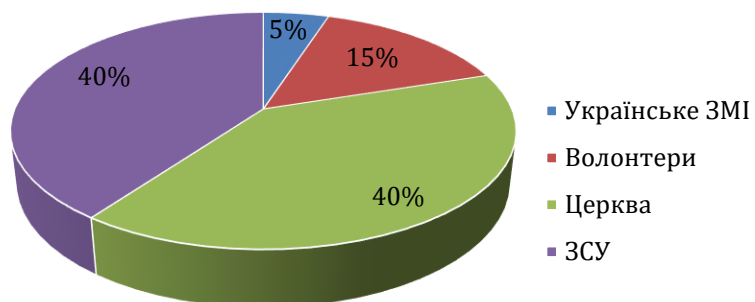
Анкета для учнів 9-11 класів

1. Яким соціальним інституціям Ти довіряєш найбільше?
2. Чи довіряєш Ти Збройним Силам України?
3. Чи довіряєш Ти церкві?
4. Чи відомо Тобі, хто такий «капелан»?
5. Що Ти знаєш про капеланів?
6. Яке Твоє ставлення до співпраці церкви і армії?
7. Чи потрібне, на Твою думку, капеланство?

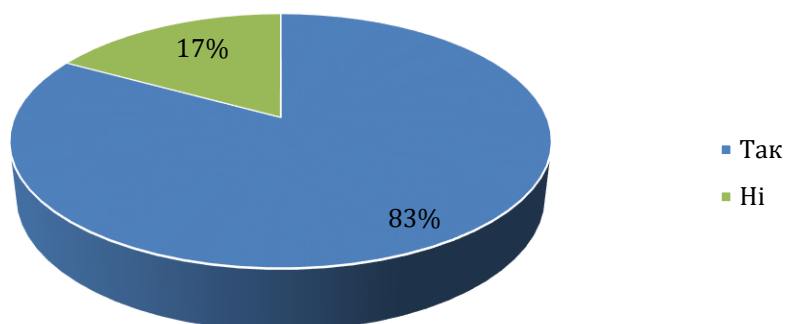
Додаток В

Результати анкетування серед учнів

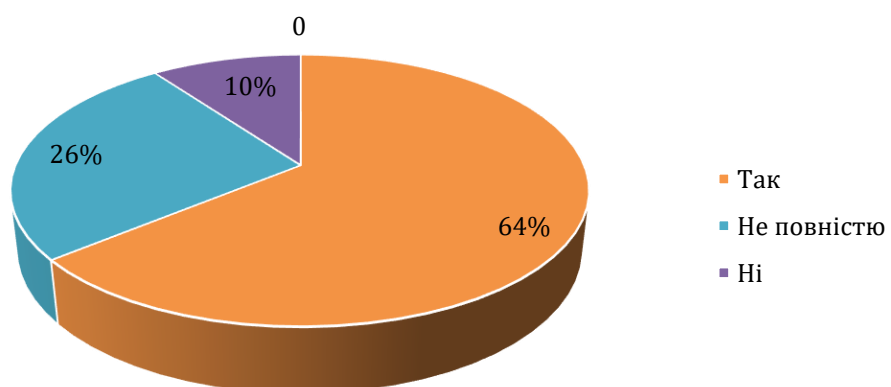
Яким соціальним інститутам Ти довіряєш найбільше?



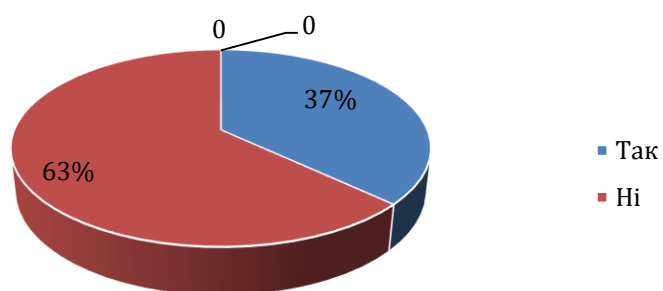
Чи довіряєш Ти Збройним Силам України?



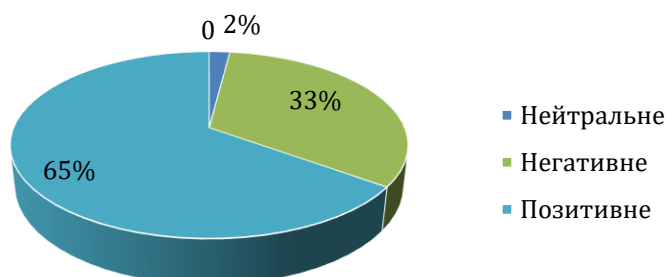
Чи довіряєш Ти церкві?



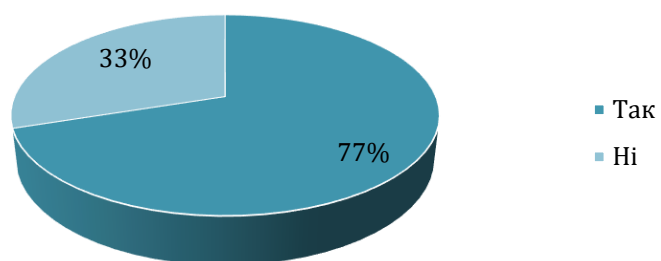
Чи відомо Тобі, хто такий "капелан"?



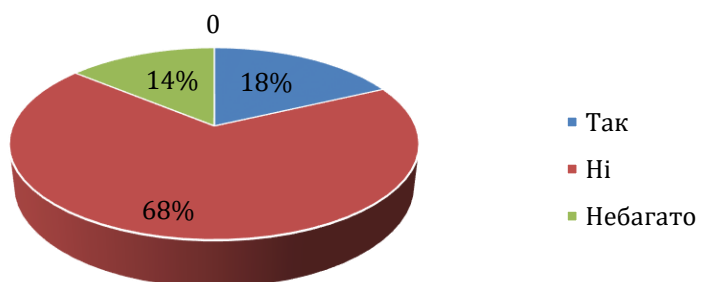
Яке Твоє ставлення до співпраці церкви та армії?



Чи потрібне, на Твою думку, капеланство?



Чи Ти знаєш про капеланів?



Додаток Г**Витяг з Положення про службу військового духовенства (капеланську службу) у Збройних Силах України*****Напрями діяльності капелана:***

1. задоволення релігійних потреб військовослужбовців;
2. релігійно-освітня робота;
3. індивідуальна душпастирська опіка особового складу;
4. соціально-добродійна діяльність;
5. душпастирська опіка сімей військовослужбовців та ветеранів.

Основні завдання військового священника (капелана):

1. організація та проведення молитов, богослужінь, благословінь, урочистих і поминальних заходів та інших релігійних обрядів і культів, пов'язаних із задоволенням релігійних потреб військовослужбовців, а також визначними державними та релігійними датами;
2. ознайомлення військовослужбовців з основами релігійного вчення;
3. виховання у військовослужбовців високого патріотичного почуття та бойового духу на основі морального і духовного потенціалу релігійної та культурної спадщини українського народу;
4. виховання у військовослужбовців толерантного ставлення до людей з інакшими світоглядними та релігійними переконаннями;
5. ознайомлення особового складу з історією національного, культурного та релігійного становлення української державності;
6. допомога військовослужбовцям у розвитку їх особистих та колективних моральних якостей: братерства, мужності, хоробрості, відповідальності, поміркованості, жертвовності, дисциплінованості, розсудливості тощо;
7. налагодження партнерських відносин з представниками релігійних організацій різних конфесій, які діють у місцях дислокації військових частин;

8. забезпечення військовослужбовців релігійною атрибутикою, духовною літературою та іншими речами, потрібними для задоволення їхніх релігійних потреб;
9. участь у реабілітації військовослужбовців, які потребують психологічної допомоги;
10. душпастирське піклування про членів сімей військовослужбовців;
11. надання всебічної душпастирської опіки та турботи всім військовослужбовцям і членам їх сімей;
12. формування серед військовослужбовців братерських відносин на засадах принципів солідарності, гуманності та почуття священності військового обов'язку.

Військовий священник (капелан) зобов'язаний:

1. діяти відповідно до Конституції України та чинного законодавства України;
2. дотримуватися розпорядку дня шляхом узгодження з командуванням військових частин часу та місця для проведення богослужінь або інших заходів релігійної опіки;
3. своєю діяльністю сприяти підтриманню в особового складу високого морального духу, забезпечувати релігійну, духовну та етичну підтримку Збройним Силам України;
4. проводити з особовим складом заняття з дотримання здорового способу життя, попередження самогубств;
5. надавати командуванню військових частин консультативну допомогу в питаннях релігії та її впливу на всі аспекти військової діяльності;
6. організовувати задоволення релігійних потреб або забезпечувати вільний доступ (якщо є можливість) тим військовослужбовцям, які належать до інших релігійних організацій, до священослужителів їхньої релігії;
7. дотримуватися Кодексу військового священника (капелана);
8. ставитися доброзичливо до всіх військовослужбовців незалежно від їхніх релігійних поглядів і уподобань і не примушувати нікого до участі в релігійних обрядах (церемоніях);

9. толерантно ставитися до представників інших конфесій чи релігій, утримуватися від заяв чи дій, які можуть спровокувати релігійну неприязнь, нетерпимість, ворожнечу серед військовослужбовців;
10. брати участь у роботі з утвердження пріоритетності високоморальних, гуманних норм, культури поведінки у взаєминах між військовослужбовцями;
11. дотримуватися норм режиму таємності та збереження державної таємниці відповідно до законодавства України;
12. дотримуватися встановлених правил спільного використання культових споруд, майна та інших засобів для служіння;
13. мати постійний контакт з командуванням військових частин.

Додаток Д

Вербна неділя 2015 рік

М. Костянтинівка, Донецька обл., отець Віталій Є.

